

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΑΡΛΑΣΗ
ΟΤΑΝ ΕΦΥΓΑΝ
Τ' ΑΓΑΛΜΑΤΑ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

31 Μαΐου 1941

«Πες μου μια ιστορία, κοριτσάκι. Πες μου την ιστορία για εκείνο... το κορίτσι και τα αγάλματα. Πες μου αυτά που δεν ξέρω» με παρακαλάει κι ένα αδιόρατο χαμόγελο εμφανίζεται δειλά στα χείλη του, ένα μισοχαμόγελο λίγο αινιγματικό, λίγο πονηρό, λίγο θλιμμένο.

Μακάρι να ήταν παραμύθι η ζωή. Θα μπορούσα να πάρω μια βαθιά ανάσα, να του χαμογελάσω και να του πω:

«Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένα κορίτσι που είχε ακούσει τα αγάλματα να τραγουδάνε κι είχε τραγουδήσει μαζί τους, είχε χορέψει με τα αγάλματα στο φως του φεγγαριού, είχε δει τα αγάλματα να δακρύζουν κι είχε σκουπίσει τα δάκρυά τους. Ένα κορίτσι που είχε αγκαλιάσει τα αγάλματα όταν έφυγαν. Κι εκείνο το κορίτσι έμεινε εκεί. Να περιμένει τα αγάλματα να γυρίσουν».

Τα μάτια του Τίκο καρφωμένα πάνω μου. Τα μάτια του, βαθιά μέσα στα δικά μου, απαιτούν ένα παραμύθι. Δεν

είναι παραμύθι η ζωή. Το ξέρω. Αν όμως τη ζεις και τη φαντάζεσαι σαν παραμύθι, ίσως όλα να γίνονται λίγο πιο όμορφα. Για να αντέχεις.

Παίρνω μια μεγάλη ανάσα, χαμογελάω και ακούω μια φωνή που μοιάζει με τη δική μου να λέει:

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένα κορίτσι. Ένα κορίτσι που είχε φίλους αγάσματα...

Οκτώβριος 1940 – Μάιος 1941

Εκείνα τα χαράματα που σημάδεψαν την αρχή του τέλους της παιδικής μου ηλικίας ονειρεύτηκα τα αγάλματα. Καιρό μετά θα καταλάβαινα πως είχαν έρθει επίτηδες να με προειδοποιήσουν για όσα θα ακολουθούσαν.

Δεν τα ονειρεύτηκα όπως εγώ τα ήξερα, αλλά όπως τα έβλεπαν οι περισσότεροι ακούνητα, αμίλητα, αγέλαστα. Μονάχα τα μάτια τους παρέμεναν ζωντανά, λάμποντας σαν αστέρια, κοιτάζοντάς με βαθιά στα μάτια. Απρόσμενα, ένα πηχτό σκοτάδι απλώθηκε παντού κι όλα μαύρισαν. Ακούστηκε ένα μακρόσυρτο τρομακτικό ουρλιαχτό. Τ' αγάλματα. Ουρλιάζουν να διώξουν το σκοτάδι που θέλει να μας καταπιεί, σκεφτόμουν, ενώ την ίδια ώρα ένιωσα να βυθίζομαι στο μαύρο. Και ούρλιαζαν. Ούρλιαζαν.

Πετάχτηκα τρομαγμένη. Μπορούσα να κουνάω πόδια και χέρια, ακόμα κι εκείνο το καταραμένο, μισοσχηματισμένο μου χέρι – άρα δεν ήταν η Μόρα, η μαύρη σκιά που σε παραλύει, που με είχε επισκεφτεί στον ύπνο

μου. Κοίταξα γύρω μου να ξορκίσω εκείνη την άσχημη αίσθηση του ονείρου. Είχε μόλις αρχίσει να χαράζει. Το δωμάτιο διατηρούσε ακόμη το βαθύ μπλε της νυχτερινής θαλπωρής.

Η μάνα με τη νυχτική της κι ένα σάλι στους ώμους μπροστά στο παράθυρο ασάλευτη, σαν να παρακολουθούσε έντρομη τους εφιάλτες που το είχαν σκάσει από τον ύπνο των ανθρώπων και περνοδιάβαιναν τώρα στους δρόμους ανενόχλητοι. Γύρισε αργά προς τη μεριά μου.

«Έγινε πόλεμος, τζιέρι μου».

Η φωνή της ραγισμένη. Στην άκρη των ματιών της είδα δυο δάκρυα να τρεμοπαίζουν στο αχνό φως της αυγής. Εκείνη είχε ξαναζητήσει πόλεμο. Ακόμα και τόσα χρόνια μετά, υπήρχαν νύχτες που φώναζε ή έκλαιγε στον ύπνο της. Κι άλλες που βημάτιζε ολονυχτίς στη μεγάλη κάμαρα σαν να μην τη χωρούσε ο τόπος ή έκλαιγε απαρηγόρητη ως τα χαράματα· την έβρισκα το πρωί αποκοιμισμένη στο πολυθρόνακι μπροστά στο παράθυρο που έβλεπε στην αυλή.

Κοιτούσαμε η μια την άλλη χωρίς να μιλάμε. Είμαστε σαν αγάλματα, είμαστε σαν αγάλματα, επαναλάμβανα μέσα μου επειδή δεν ήθελα να σκέφτομαι τη λέξη πόλεμος. Το ουρλιαχτό συνέχιζε να ακούγεται. Οι σειρήνες.

Η πόρτα άνοιξε τρίζοντας κι η μορφή του πατέρα πρόβαλε στο κατώφλι. Σιωπηλός. Σαν να μην μπορούσε να μιλήσει ή σαν να έψαχνε τις κατάλληλες λέξεις, και δεν

ήταν η πρώτη φορά· ο Τίκο ισχυριζόταν πως αυτό του συνέβαινε επειδή περνούσε πολλές ώρες με τους μαρμάρινους ανθρώπους. Δεν το θεωρούσα απίθανο, αν και δεν το είχα παραδεχτεί ποτέ ανοιχτά στον Τίκο.

«Κουράγιο, Ντουντού, ναι;» ψιθύρισε ο πατέρας τελικά, ξαφνιάζοντας ακόμα και τον ίδιο. Εκείνο ήταν το χαϊδευτικό όνομα της μητέρας, τότε που εκείνη ζούσε στην αντίπερα όχθη της θάλασσας, προτού τη διώξει ο πόλεμος. Εδώ και καιρό πια κανείς δεν τη φώναζε με αυτό της το όνομα.

Αναπάντεχα το ουρλιαχτό σταμάτησε κι η ησυχία έμοιαζε, ξαφνικά, αφύσικη κι επικίνδυνη. Κοιταχτήκαμε κι οι τρεις αμήχανοι. Δες και μέσα σ' εκείνη την απρόσμενη ησυχία αόρατα πλοκάμια καιροφυλακτούσαν έτοιμα να γραπώσουν απ' τον λαιμό οποιονδήποτε έκανε να ψελλίσει κάποια λέξη. Ίσως να μην ήμασταν οι μόνοι που νιώσαμε τον κίνδυνο που έκρυβε εκείνη η σιωπή. Ίσως γι' αυτό απ' το πουθενά άρχισαν να χτυπάνε οι καμπάνες – χαρούμενα, σαν να μην επρόκειτο για πόλεμο, αλλά για μια μέρα μεγάλης γιορτής. Σαν να ήταν σύνθημα να μπορέσουμε να πάρουμε μια μεγάλη ανάσα, να σκουπίσουμε τα δάκρυα από τα μάτια και να βγούμε στα παράθυρα και στα κατώφλια.

Όχι ο πατέρας. Εκείνος ήταν ήδη ντυμένος για τη δουλειά σαν κάθε μέρα. Ήπιε τον καφέ του σιωπηλός. Θα πήγαινε στο μουσείο, παρόλο που εκείνη η μέρα δεν ήταν σαν όλες τις άλλες. Η μητέρα, ανήσυχη, έκανε να διαμαρτυρηθεί το

βλέμμα του τη σταμάτησε. Είπε πως θα πήγαινε κι εκείνη αργότερα, πριν από την ώρα που άρχιζε η βάρδιά της.

Θυμήθηκα τα αγάλματα στο όνειρό μου. «Θέλω να έρθω μαζί σου» είπα στον πατέρα. Μου αρνήθηκε.

Ήθελα να τον ρωτήσω τι θα συνέβαινε τώρα που είχαμε πόλεμο. Τι θα συνέβαινε σ' εμάς. Τι θα συνέβαινε σ' εκείνα. Δεν τον ρώτησα.

Όταν εκείνος έφυγε, η μητέρα άρχισε να ανοιγοκλείνει ντουλάπια, να ψάχνει τις χάρτινες σακούλες με τα τρόφιμα, να σαπουνίζει και να ξεπλένει πολλές φορές το ίδιο φλιτζάνι, να τακτοποιεί ξανά και ξανά τα πιάτα στην πιατοθήκη. «Τι γιορτάζουν εκεί έξω; Δεν έχουν ιδέα τι σημαίνει πόλεμος. Είναι τρελοί» μουρμούραγε με γνήσια απορία. Μετά χάθηκε στην κρεβατοκάμαρά τους. Μακριά από το δικό μου βλέμμα αγκάλιαζε εκείνη την κούκλα με το πορσελάνινο σπασμένο πρόσωπο – μια τρύπα έχασκε εκεί που άλλοτε ήταν το ένα ζωγραφισμένο ροζ μάγουλό της. Χάιδευε τα πολυκαιρισμένα και βρόμικα ρούχα της και μετά την άφηνε στη θέση της, εκεί πάνω στο κομοδίνο που ήταν από τη δική της πλευρά του διπλού κρεβατιού. Ήταν μια τελετουργική συνήθεια που είχε, να χαϊδεύει για λίγο στοργικά εκείνη την κούκλα όταν αισθανόταν πολύ στεναχωρημένη. Από μικρή, θυμάμαι, δε με άφηνε να την αγγίζω, φοβάμαι μη σπάσει, τζιέρι μου, μου έλεγε πάντα. Με τον καιρό κατέληξα να τρέφω μια μυστική αντιπάθεια για εκείνη τη μισοκακόμοι-

ρη, βρόμικη, παλιά κούκλα· μάλλον επειδή ένιωθα πως ήξερε για τη μάνα μου πράγματα που εγώ αγνοούσα.

Εμένα, έτσι κι αλλιώς, δε μου πολυάρεσαν οι κούκλες. Τι να τις έκανα άλλωστε; Εγώ είχα φίλους αγάλματα.

Κάποτε ήταν ένα κορίτσι που είχε ακούσει τα αγάλματα να τραγουδούν, είχε χορέψει μαζί τους στο φως του φεγγαριού, τα είχε δει να δακρύζουν.

Επειδή τα αγάλματα τις νύχτες ζωντανεύουν. Η Αγγελίνα το ήξερε καλά αυτό, αφού μεγάλωσε μέσα στο μουσείο σχεδόν. Άλλωστε, το ότι είχε ένα ολόκληρο κι ένα μισό, «καταραμένο» χέρι την έκανε να τους μοιάζει ακόμα περισσότερο. Με εξαίρεση τον Τίκο, τον μόνο σάρκινο φίλο της, τα αγάλματα ήταν οι καλύτεροί της φίλοι.

Όταν ο Μουσολίνι κήρυξε τον πόλεμο στην Ελλάδα, ο φόβος ότι θα επικρατήσει το σκοτάδι του ναζισμού έγινε ακόμα ισχυρότερος. Κι όσοι σχετίζονταν με το μουσείο, από τους αρχαιολόγους μέχρι τους απλούς εργάτες, όλοι μοιράζονταν μια κοινή αγωνία: όλοι προστάτευαν το ίδιο μυστικό, που έμοιαζε να συνοψίζεται σε μία και μόνο φράση: «Να προλάβουμε...».

Η Αγγελίνα θα θελήσει να μάθει εκείνο το μυστικό και θα βοηθήσει τον Τίκο να κρύψει το δικό του.

Μια βαθιά ανθρώπινη κι αντιπολεμική ιστορία για τη φιλία, την ενηλικίωση, την αναζήτηση ταυτότητας και την ανάγκη διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, βασισμένη στην πραγματική ιστορία της απόκρυψης των αρχαιοτήτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, κατά τη διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

www.metaixmio.gr
www.metaixmio-young.gr

ISBN: 978-618-03-0350-6

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 80350